

Instituut voor de nationale rekeningen

Prijsanalyse
Jaarverslag 2024
Instituut voor de Nationale Rekeningen
Deel II :
Een analyse naar de decompositie van de
inflatie

Prijzenobservatorium

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr: 0314.595.348

 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
II. Een analyse naar de decompositie van de inflatie	4
Inleiding.....	4
Decompositie van de inflatie	5
II.1 Decompositie van de BBP-deflator	5
II.1.1 Methodologie en data	5
II.1.2 Decompositie van de bbp-deflator van België en de Eurozone.....	5
II.2 Decompositie van de consumentenprijs in België	6
II.2.1 Methodologie en data	6
II.2.2 Decompositie consumptieprijzen in België en de Eurozone	7
II.3 Conclusie.....	9
II.4 Literatuur.....	10

II. Een analyse naar de decompositie van de inflatie

Inleiding

Bij het meten van prijsevoluties wordt vaak spontaan de link gelegd met de inflatie gemeten als de groei van de consumptieprijzen met behulp van de consumptieprijsindex (CPI). In deze nota wordt een andere maatstaf van prijsevolutie belicht, namelijk de prijsevolutie gemeten aan de hand van de deflator van de toegevoegde waarde. Een deflator is een maatstaf die wordt berekend op basis van gegevens uit de nationale rekeningen. De deflator van het bruto binnenlands product (BBP) is gelijk aan het nominale bbp gedeeld door het reële bbp. Het resultaat kunnen we beschouwen als de prijs van een eenheid binnenlands gecreëerde toegevoegde waarde. In tegenstelling tot de consumptieprijzen wordt de bbp-deflator niet rechtstreeks beïnvloed door invoerprijzen.

Naargelang de optiek van het bbp die men beschouwt, kan de bbp-deflator opgesplitst worden in een aantal componenten. Indien de inkomensoptiek wordt gevolgd kan de bbp-deflator opgesplitst worden in de componenten loonkost per eenheid, winst per eenheid en (netto-)belastingen per eenheid. In deze nota wordt de evolutie van deze componenten besproken om de algehele evolutie van de bbp-deflator te duiden.

Naast de bbp-deflator bestaan er nog andere deflatoren zoals de deflator van de consumptie van huishoudens. In deze paper wordt deze besproken omdat dit een betere benadering is voor de evolutie van de consumptieprijzen. Een decompositie is ook mogelijk in de componenten loonsom, bruto-exploitatieoverschot, productbelastingen en buitenland, waar deze laatste component de invloed van ingevoerde inflatie uit het buitenland capteert.

Decompositie van de inflatie

II.1 Decompositie van de BBP-deflator

II.1.1 Methodologie en data

De bbp-deflator wordt berekend door het nominale bbp te delen door het reële bbp:

$$\frac{bbp_t}{bbp_t^R} = bbp \text{ deflator}$$

Volgens de inkomensbenadering van het bruto binnenlands product (bbp) kan het bbp opgesplitst worden in drie categorieën. Ten eerste, de *beloning van werknemers* die alle loonkosten inclusief premies bevat. Ten tweede, het *bruto exploitatieoverschot en bruto gemengd inkomen* dat grofweg de bedrijfswinsten (vóór aftrek van de afschrijvingen) bevat en de inkomens van zelfstandigen. Aangezien de inkomens van zelfstandigen niet gesplitst worden tussen een kapitaal- en een arbeidsdeel, bevat deze component ook een gedeelte van het looninkomen. Ten derde, de *netto belastingen op productie en invoer* die alle belastingen min subsidies bevat. Het gaat zowel om de productgebonden belastingen min subsidies zoals btw, accijnzen, ... als om de niet-productgebonden belastingen min subsidies zoals onroerende voorheffing, uitstootrechten en loonsubsidies.

$$bbp_t = loonsom_t + bruto - exploitatieoverschot_t + nettobelastingen_t$$

Om de bbp-deflator op te splitsten in drie componenten, delen we bovenstaande formule door het reële bbp. De bbp-deflator, wat een prijs is van een eenheid binnenlands gecreëerde toegevoegde waarde, is dan gelijk aan de som van de loonkost per eenheid, winst (inclusief gemengd inkomen) per eenheid en productiebelastingen (min subsidies) per eenheid.

$$bbp \text{ deflator} = loonkost \text{ per eenheid}_t + winst \text{ per eenheid}_t + nettobelastingen \text{ per eenheid}_t$$

Een belangrijk verschil met de consumptieprijsinflatie, is dat er bij de bbp-deflator alleen gekeken wordt naar de prijs-evolutie van binnenlands geproduceerde goederen. De invloed van ingevoerde inflatie via producten en diensten uit het buitenland wordt dus niet in rekening gebracht. De berekeningen omtrent de bbp-deflator zijn gebaseerd op gegevens van het Instituut van de Nationale Rekeningen.

II.1.2 Decompositie van de bbp-deflator van België en de Eurozone

Onderstaande grafieken geven de evolutie en de decompositie van de bbp-deflator weer in de periode 2015-2024. De belangrijkste evoluties sinds het begin van de covid-crisis in 2020 worden hieronder besproken.

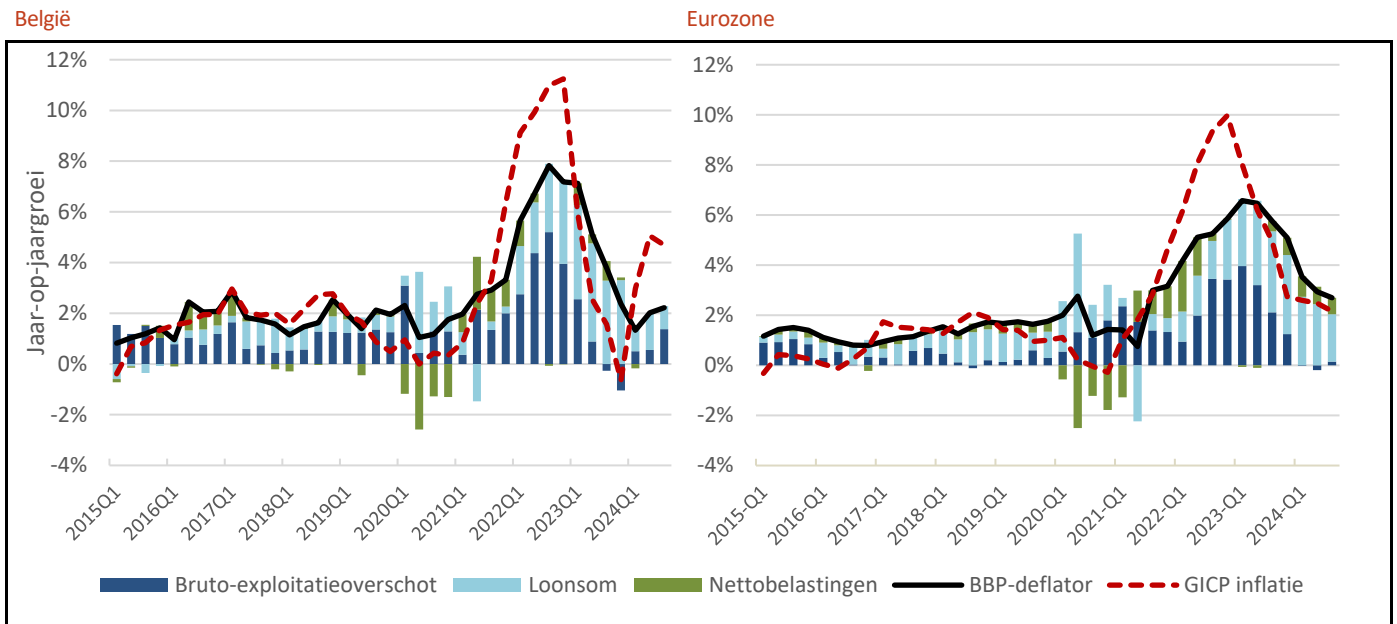
In 2020 reageert de overheid met steunmaatregelen om de werkgelegenheid te beschermen tegen de gevolgen van de covid-crisis. Er worden loonsubsidies toegekend aan sectoren in moeilijkheden en dit weerspiegelt zich in een negatieve bijdrage van de *nettobelastingen* op de groei van de bbp-deflator. In 2021 vallen deze steunmaatregelen weg en keert het effect om: de *nettobelastingen* leveren nu een positieve bijdrage aan de bbp-deflator. In 2021 zorgt de heropening van de economie voor een opwaartse prijsdruk. Dit weerspiegelt zich ook in de bbp-deflator. In 2021 en 2022 groeit de bbp-deflator voornamelijk door een herstel van het *bruto-exploitatieoverschot*. In 2022 stijgen de energieprijzen sterk naar aanleiding van het conflict Rusland-Oekraïne en neemt ook de bijdrage van de *loonsom* sterk toe. De automatische loonindexering in België zorgt voor een snelle transmissie van prijsstijgingen naar loonkosten. In 2023 daalt de groei van de bbp-deflator en bestond quasi volledig uit de bijdrage van de *loonsom*. Het *bruto-exploitatieoverschot* en de *nettobelastingen* leveren amper een bijdrage aan de groei van de bbp-deflator in 2023. In 2024 ligt de piek van de sterke prijs-groei achter ons en bevindt de groei van de bbp-deflator zich terug op het niveau van voor 2021, met de grootste bijdrage afkomstig van het *bruto-exploitatieoverschot*.

In de Eurozone piekt de bijdrage van het *bruto-exploitatieoverschot* in het eerste kwartaal 2023, twee kwartalen later dan in België, en de bijdrage van de *loonsom* groeit langzamer. In 2024 is de bijdrage van het *bruto-exploitatieoverschot*

zeer beperkt in de Eurozone, zoals in België in 2023. De bijdrage van de *loonsom* piekt in de Eurozone in het tweede kwartaal 2023, net als in België, maar de bijdrage van de *loonsom* neemt wel trager af in de Eurozone.

Zowel de bbp-deflator van België als die van de Eurozone kenden een lagere groei in 2022 dan de inflatie gemeten door de geharmoniseerde index van de consumentenprijzen (GICP). Dit komt omdat een groot deel van de sterke stijging van de buitenlandse energieprijzen niet vervat zit in de bbp-deflator maar wel in de GICP inflatie.

Grafiek 1. Decompositie van de bbp-deflator voor België en de Eurozone

Bronnen: Eigen berekeningen met gegevens van NBB, Eurostat.

II.2 Decompositie van de consumentenprijs in België

Dit is een meer volledige analyse dan diegene die zich focussen op de decompositie van de bbp-deflator, nu kan immers ook het directe effect van invoerprijzen worden meegenomen. De evolutie van de consumentenprijzen wordt benaderd door de groei van de deflator van de consumptie van Belgische huishoudens. Deze methodologie laat een decompositie toe in de componenten *bruto-exploitatieoverschot*, *loonsom*, *consumptiebelastingen* en een component *buitenland* die de impact van ingevoerde inflatie capteert. In 2022 was de bijdrage van de component *buitenland* een belangrijke factor voor de hoge inflatie.

II.2.1 Methodologie en data

De methodologie voor de decompositie van de consumentenprijzen is gebaseerd op een studie van het Centraal Planbureau van Nederland (2023) en een studie van het IMF (2023).¹

De decompositie van de inflatie van de consumptieprijzen is gebaseerd op een veronderstelde prijsregel. De consumentenprijs p^c wordt gelijkgesteld aan de producentenprijs p^p , verhoogd met productbelastingen τ . De producentenprijs is opgesplitst in een prijs van de toegevoegde waarde van binnenlandse producenten (met een gewicht ωd in de totale consumptie) en een prijs van buitenlandse producenten, oftewel invoerprijs (met een gewicht $1 - \omega d$).

$$p_t^c = (1 + \tau_t)(p_t^{pd})^{\omega d}(p_t^{pf})^{1-\omega d}$$

Uitgedrukt in groeivoeten, benaderd met $\Delta \ln ()$, wordt deze vergelijking:

$$\Delta \ln p_t^c = \Delta \ln (1 + \tau_t) + \omega d \Delta \ln p_t^{pd} + (1 - \omega d) \Delta \ln p_t^{pf}$$

¹ De methodologie is gebaseerd op het kostenminimaliseringsprobleem van een algemene producent.

Vervolgens wordt de groeivoet van de binnenlandse producentenprijs (bbp-deflator) berekend als de gewogen som van de groeivoeten van de toegevoegde waarde prijs van de bedrijfstakken:

$$\Delta \ln p_t^{pd} = \sum_i \omega_i \Delta \ln p_{it}^p \quad \text{met} \quad \sum_i \omega_i = 1$$

De gewichten ω_i die nu gebruikt worden zijn de aandelen van de toegevoegde waarde van de binnenlandse bedrijfstakken in consumptie.² In de laatste stap wordt de inflatie van elke bedrijfstak $\Delta \ln p_{it}^p$ uitgesplitst in twee componenten: de loonsom L_{it} en het bruto-exploitatiesaldo F_{it} .

$$\sum_i \omega_i \Delta \ln p_{it}^p = \sum_i \omega_i \Delta \ln L_{it} + \sum_i \omega_i \Delta \ln F_{it}$$

We rapporteren een decompositie in vier onderdelen: *loonsom*, *bruto-exploitatieoverschot*, *buitenland* en *productbelastingen*. Gegeven de andere onderdelen, wordt de bijdrage van het *buitenland* berekend als een restpost.

$$\Delta \ln p_t^c = \Delta \ln (1 + \tau_t) + \omega d \sum_i \omega_i \Delta \ln L_{it} + \omega d \sum_i \omega_i \Delta \ln F_{it} + (1 - \omega d) \Delta \ln p_t^{pf}$$

De component *productbelastingen* in deze decompositie bevat het verschil tussen productgebonden belastingen en subsidies. Voorbeelden van deze belastingen zijn de BTW en de accijnzen. De niet-productgebonden belastingen en subsidies zijn in deze decompositie onderdeel van de component bruto-exploitatieoverschot

De consumptieprijs wordt weergegeven door de maatstaf 'deflator van de consumptie van huishoudens'. In grafiek 2 wordt duidelijk dat er een sterke koppeling bestaat tussen de 'deflator van de consumptie van huishoudens' en de 'geharmoniseerde index der consumentenprijzen' (GICP) wat een courante maatstaf is voor prijsevolutie.

Voor de berekening van de decompositie van de consumentenprijzen in België en de eurozone combineren we vier databronnen:

- Kwartaalcijfers van de nationale rekeningen van Eurostat (2025a): consumentenprijs gemeten met de deflator van de consumptie van huishoudens.
- Kwartaalcijfers van de nationale rekeningen van Eurostat (2025b): nominale en reële toegevoegde waarde en nominale loonkosten van elf bedrijfstakken.
- Constante belastingtarieven door Eurostat (2025c): hiermee wordt de verandering in belastingen berekend als het verschil tussen inflatie en inflatie met constante belastingtarieven.
- Symmetrische input-output tabellen van Eurostat (2025d): hiermee worden de gewichten berekend van de toegevoegde waarde van de 11 bedrijfstakken in de consumptie van huishoudens. Hiermee wordt ook het gewicht van de binnenlands gecreëerde toegevoegde waarde in de consumptie van huishoudens berekend.

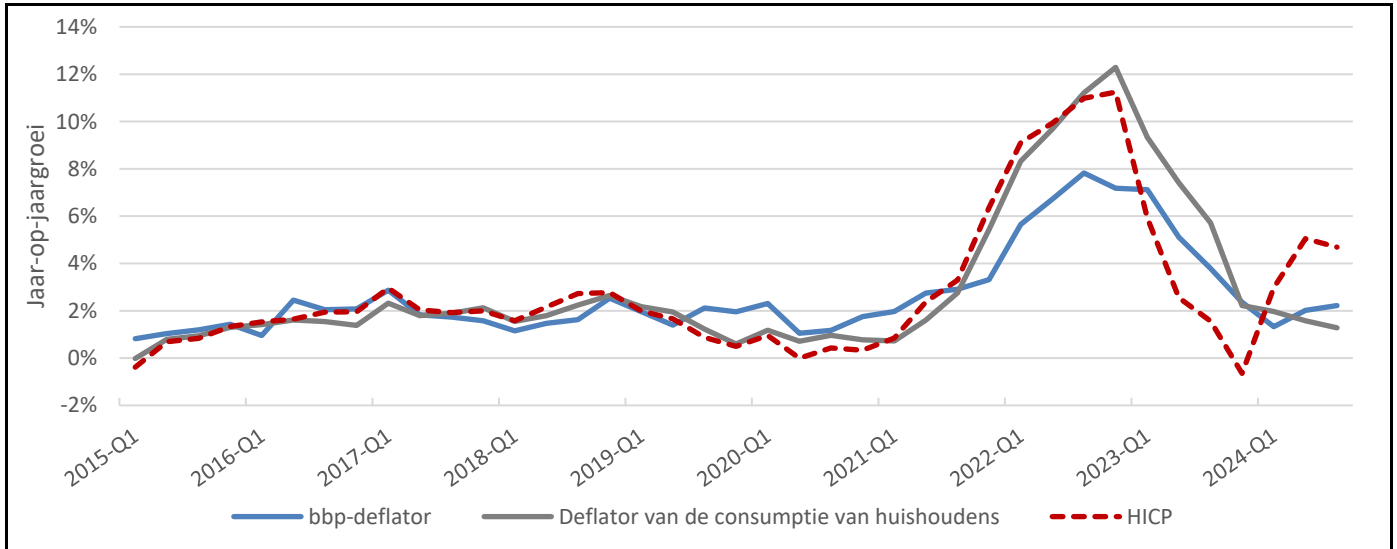
Voor België worden deze Eurostat-gegevens aangeleverd door het Instituut voor de Nationale Rekeningen.

II.2.2 Decompositie consumptieprijs in België en de Eurozone

Een decompositie van de consumentenprijzen is mogelijk met behulp van de deflator van de consumptie van huishoudens. In onderstaande grafiek wordt duidelijk dat er sterke koppeling is tussen de geharmoniseerde consumentenprijs-index (GICP) en de deflator van de consumptie van huishoudens. Bovendien wordt ook de bbp-deflator getoond die in de vorige paragraaf werd besproken.

² Wanneer de toegevoegde waarde-optiek van het bbp gevolgd wordt, kan de bbp-deflator ook geschreven worden als de gewogen som van de deflatoren van de toegevoegde waarde per bedrijfstak. De gewichten komen overeen met het aandeel van de toegevoegde waarde per bedrijfstak in het bbp.

Grafiek 2. Deflatoren van de Nationale Rekeningen en GICP voor België

Bronnen: Eurostat, eigen berekeningen.

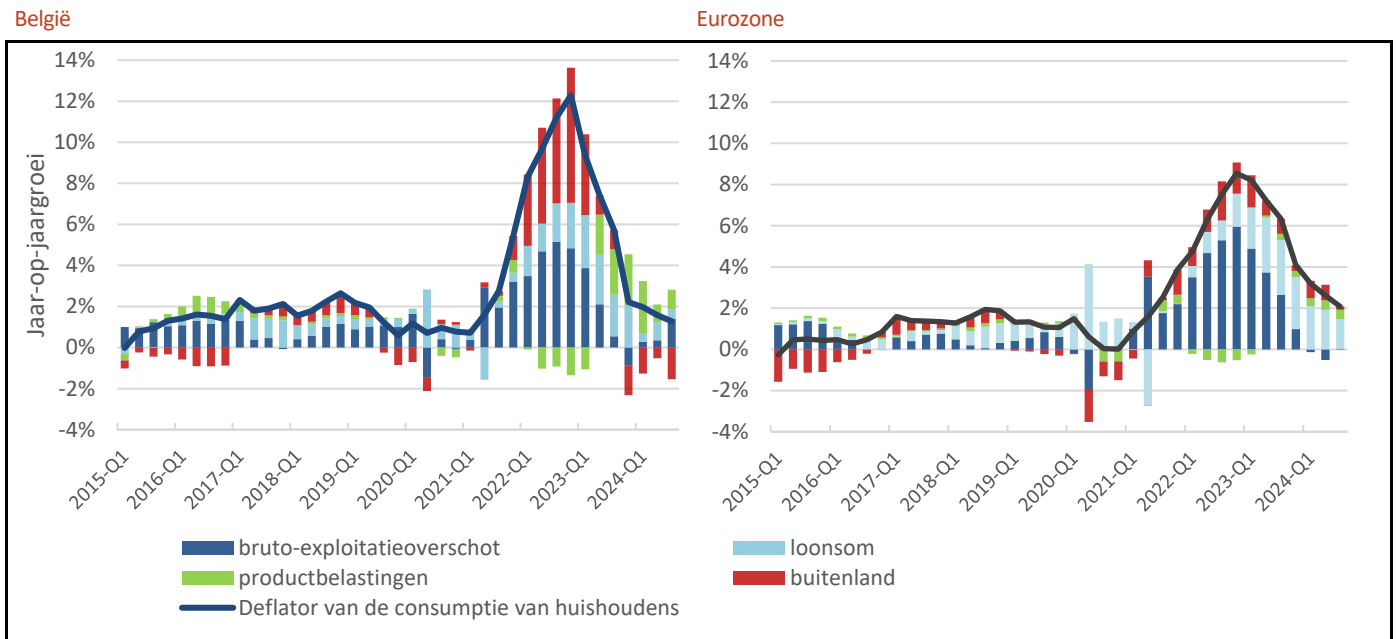
Grafiek 3 toont de decompositie van de consumentenprijzen zowel voor België als voor de Eurozone. De belangrijkste observaties vanaf het begin van de prijsstijgingen (2021) tot de meest recente gegevens (3de kwartaal 2024) worden besproken.

Net zoals bij de decompositie van de bbp-deflator, nam de inflatie van de consumentenprijzen toe vanaf de 2de helft 2021. Dit kwam voornamelijk door een herstel van het *bruto-exploitatieoverschot*. Langs de ene kant waren er aanbodbeperkingen omdat tijdens de coronapandemie verschillende aanvoerketens waren verstoord. Langs de andere kant was de vraag naar goederen en diensten groot omwille van de heropening van de economie na de eerste lockdown. Deze factoren zorgden voor een sterke opwaartse druk op de prijzen.

In 2022 en begin 2023 bereikte de jaar-op-jaargroei van de consumentenprijzen een hoogtepunt van 10%. In vergelijking met de bbp-deflator steeg de jaar-op-jaargroei van de consumentenprijzen verder door. Dit kwam voornamelijk omdat de invoerprijzen van onder andere energieproducten sterk stegen, vandaar de toename van de component *buitenland*. Naast een grote bijdrage van de component *buitenland*, droegen ook de componenten *loonsom* en *bruto-exploitatieoverschot* bij aan de inflatie. In België bereikte de bijdrage van het *bruto-exploitatieoverschot* haar piek in 2022, terwijl de bijdrage van de *loonsom* nog verder toenam. In 2022 nam de Belgische overheid maatregelen om de stijgende energieprijzen te temperen zoals een verlaging van de btw. Dit vertaalde zich in een negatieve bijdrage van de *productbelastingen* in 2022.

In 2023 vielen de steunmaatregelen weg, dus de bijdrage van de *productbelastingen* draaide om: ze leverden een positieve bijdrage aan de inflatie in 2023. De internationale energieprijzen daalden sterk in 2023 en dit vertaalde zich ook in een sterke daling van de component *buitenland*. Daarnaast smolt ook de bijdrage van het *bruto-exploitatieoverschot* weg. De *loonsom* leverde wel nog een positieve bijdrage aan de inflatie van de consumentenprijzen in 2023. In 2024 bevond de inflatie van de consumentenprijzen zich weer op het niveau van voor 2021.

Grafiek 3. decompositie van de consumptieprijzen in België en de Eurozone

Bronnen: Eurostat, OESO en eigen berekeningen.

De consumptieprijzen in de Eurozone volgen een gelijkaardig patroon als de consumptieprijzen in België. Aangezien de economie van de Eurozone in zijn geheel minder open is, is de invloed van de ingevoerde inflatie kleiner. Dus de bijdrage van de component *buitenland* is kleiner. Een ander verschil bestaat erin dat de evolutie van het *bruto-exploitatieoverschot* en de *loonsom* lijken achter te lopen op die van België. Zo pieken de bijdragen van de *loonsom* en het *bruto-exploitatieoverschot* twee trimesters later dan in België.

II.3 Conclusie

In deze nota werden twee maatstaven belicht om de prijzevolutie te meten. Ten eerste werd de bbp-deflator besproken, wat een maatstaf is voor de prijs van de binnenlands gecreëerde toegevoegde waarde.

De bbp-deflator nam sterk toe in 2022. Een decompositie van de bbp-deflator laat toe om te zien hoe de onderliggende componenten waren geëvolueerd. Het bruto-exploitatieoverschot nam al in 2021 sterk toe door de heropening van de economie na de coronacrisis. Als gevolg van de automatische loonindexering nam ook de loonsom in 2022 sterk toe. Beiden zorgden voor een opwaartse druk op de prijzen.

De bbp-deflator houdt echter geen rekening met het directe effect van invoerprijzen. Een betere maatstaf om de consumentenprijzen te benaderen is de deflator van de consumptie van huishoudens. Deze maatstaf houdt wel rekening met het directe effect van invoerprijzen uit het buitenland. Voor deze analyse hebben we ons gebaseerd op de analyse van het Centraal Planbureau in Nederland (CPB 2023).

De consumentenprijzen stegen sterk in 2022 en de eerste helft van 2023. Net als bij de bbp-deflator kunnen we nagaan hoe de onderliggende componenten zijn geëvolueerd. Net zoals bij de bbp-deflator steeg het bruto-exploitatieoverschot sterk in 2021 en volgde de loonsom in 2022 en 2023. De invoerprijzen uit het buitenland hadden een belangrijk aandeel in de stijging van de consumentenprijzen in 2022 en eerste helft 2023.

Het Prijzenobservatorium is van plan om deze decompositie verder op te volgen.

II.4 Literatuur

CPB (2023). *Uitsplitsing van de inflatie in Nederland*. [Uitsplitsing van de inflatie in Nederland | CPB.nl](#)

Eurostat (2025a). *GDP and main components (output, expenditure and income)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMQ_10_GDP/default/table?lang=en

Eurostat (2025b). *Gross value added and income industry breakdowns*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMQ_10_A10/default/table?lang=en

Eurostat (2025c). *HICP at constant tax rates – monthly data (index)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_cind/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=e523c456-ee48-4865-b5c6-5a9c7296cb8c

Eurostat (2025d). *Symmetric input-output table at basic prices (industry by industry)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/naio_10_cp1750_custom_14918337/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=9564572d-7b72-49e1-982f-4e012c806ad3

Hansen; N. H., Toscani, F.G. & Zhou, J. (2023). *Euro Area Inflation after the Pandemic and Energy Shock: Import Prices, Profits and Wages* (IMF Working Paper No. 2023/131). Internationaal Monetair Fonds. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2023/06/23/Euro-Area-Inflation-after-the-Pandemic-and-Energy-Shock-Import-Prices-Profits-and-Wages-534837>